

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2025. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.55>

УДК 330.34:336.61

I. А. Островський,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7444-2560>

Г. В. Стадник,

к. е. н., професор, професор кафедри економічної теорії та міжнародної економіки, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7828-3045>

ДЕРЖАВНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ДРАЙВЕР СТАЛОГО РОЗВИТКУ

I. Ostrovskyi,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Economic Theory and International Economics,*

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

G. Stadnyk,

*PhD in Economics, Professor, Professor of the Department of
Economic Theory and International Economics,*

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

PUBLIC INVESTMENT AS A MACROECONOMIC DRIVER OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

У статті проаналізовано теоретичні проблеми державного інвестування з метою стабілізації сталого розвитку країн світу. Висвітлено зміну парадигми державних інвестицій, що відображає необхідність адаптації до нових світогосподарських і геополітичних реалій. Підкреслено, що, незважаючи на специфіку державного фінансування під час воєнного стану, доцільно вже сьогодні враховувати світові тенденції інвестиційних процесів. Відзначено актуальність залучення державних інвестицій, зокрема, інших країн у відновлення повоєнної економіки України. Визначено, що для подолання нинішнього стану нестабільності світова економіка потребує пошуку та залучення стабільних і надійних джерел довгострокового капіталу з боку інституційних інвесторів. Окремо досліджено підвищену роль державних суверенних фондів як перспективних джерел довгострокового капіталу. Обґрунтовано сприяння державного інвестування становленню міжнародної системи сталого розвитку.

The future post-war recovery of the Ukrainian economy should take into account deep macro processes. In difficult periods, there is invariably an increase in state intervention in economic life. Today there are a number of macro trends that require the search and attraction of stable and reliable sources of long-term capital. Institutional investors can provide such capital. First of all, sovereign funds, whose activity is on an upward trend.

In such circumstances, the study of theoretical generalizations and the implementation of statistical comparisons with the following conclusions, as well as the development of directions of modern investment macro-policy, is very relevant

This category of public investors is functionally "tuned" to long-term financial results for future generations of citizens and is directly accountable only to governments.

Fragmentation and regionalization of the world economy have increased the risks of foreign investment, and an increase in politically motivated restrictions

has reduced its opportunities and attractiveness. In such circumstances, many states prioritize strategic investments in their own economies to address problematic issues, especially in infrastructure and the real sector.

Of particular note is the stimulation of investments in sustainable development measures, in particular, "green" projects, as well as the need for institutional support for sustainable investment projects.

Despite the limitations and specifics of state financing during martial law, it is advisable today to take into account the global trends in investment processes. The diversity and severity of the problems facing the world in the third decade of the 21st century suggests that there will be a further increase in the role of public investment in the system of international financial and investment relations.

There is a fundamental shift in the paradigm of public investment, reflecting the need to adapt to new world economic and geopolitical realities. This is manifested in a change in the ratio of foreign to domestic agreements and the distribution of investments in macro-regions of the world. Thus, the general tendency to structural changes in world economic relations is manifested.

Ключові слова: повоєнне відновлення, державні інвестиції, сталий розвиток, суверенні фонди, інституційне державне сприяння.

Keywords: post-war recovery, public investment, sustainable development, sovereign funds, institutional state assistance.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Майбутнє повоєнне відновлення української економіки має враховувати глибинні макропроцеси. Як показує історія, у складні періоди незмінно спостерігається збільшення втручання держави в економічне життя. На сьогодні існує низка макротрендів, які свідчать про те, що світ потрапив до точки біфуркації на тлі дисфункції моделі гіперглобалізації та надзвичайно високого рівня геополітичної турбулентності. Крім того, фрагментація та регіоналізація

світової економіки підвищили ризики іноземного інвестування, а збільшення політично мотивованих обмежень зменшило його можливості та привабливість.

Для подолання нинішнього стану нестабільності світова економіка потребує пошуку та залучення стабільних і надійних джерел довгострокового капіталу замість позикових коштів. Такий капітал можуть надати інституційні інвестори, насамперед, іноземні суверенні та пенсійні фонди. За таких обставин дуже актуальним є дослідження теоретичних узагальнень і здійснення статистичних порівнянь з наступними висновками, а також вироблення напрямків сучасної інвестиційної макрополітики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі макроекономічні аспекти поствоєнного відновлення, зокрема, в контексті проблем сталого розвитку, досліджують А. Вдовічен, М. Скрипниченко, І. Хмарська, М. Штань і багато інших вчених [1–4].

Серед закордонних дослідників державного інвестування, зокрема, нової ролі суверенних фондів, можна виділити Дж. Капапе, Ф. Кастанеду, Д. Лопеса, Л. Саммерса [5–8] та інших економістів.

Але значна кількість наукових публікацій із зазначених питань потребує подальшого змістовного розгляду і узагальнення. Як завжди, практиці практичного застосування має передувати теоретичне обґрунтування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей та суперечностей сучасної інвестиційної макрополітики в контексті проблем сталого розвитку з акцентом на зростаючу роль державних інституційних інвесторів, насамперед, суверенних фондів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Макроекономічний аспект сучасного періоду розвитку України включає ряд складних викликів та загроз. Крім руйнувань воєнного лихоліття, треба враховувати глобальні

процеси, які склалися протягом останніх десятиріч. У сучасних умовах нестабільність макроекономічного середовища формує різні види ризиків, проте створює невизначеність у довгостроковому періоді для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Держава, а також суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності прагнуть мінімізувати руйнівний вплив цих викликів.

Сукупні видатки на повоєнне відновлення України протягом 2024 р. перевищили номінальний ВВП нашої країни за 2023 рік у 2,8 раза [9].

Незважаючи на специфіку державного фінансування під час воєнного стану, доцільно вже сьогодні враховувати світові тенденції інвестиційних процесів.

Розмаїття і гострота проблем, з якими стикається світ у третьому десятилітті ХХІ ст., дає підстави вважати, що відбуватиметься подальше підвищення ролі державних інвестицій у системі міжнародних фінансово-інвестиційних зв'язків. З огляду на наявний історичний досвід логічно припустити, що державні інвестиції зможуть зробити важливий внесок у вирішення завдань сталого світового розвитку на тривалу перспективу.

Глобальна фінансова криза 2008–2009 рр. дала поштовх бурхливому розширенню масштабів і напрямів діяльності державних інститутів фінансування, зростанню їхнього впливу на розподіл транскордонних інвестиційних потоків. Діючи в антициклічній парадигмі, держфонди значно посприяли в той період пом'якшенню кризових явищ у світових фінансах, вклавши багатомільярдні суми в американські та європейські банки, які опинилися на межі банкрутства та гостро потребували ліквідності, а також в системні американські та європейські банки, які були гостро занепокоєні ліквідністю. Це можна вважати наступним епізодом у становленні суверенних фондів як механізму пом'якшення великих «фіаско ринку» у глобальному масштабі та забезпечення стійкості світової економіки.

Головні характеристики сучасної ситуації – зростаюча незбалансованість структури світу, сформованої в період гіперглобалізації, його фрагментація під впливом низки макроекономічних і геополітичних шоків, формування нових самостійних центрів міжнародної сили. Становище погіршується загостренням геополітичної турбулентності, пов'язаної з воєнними діями в Україні та на Близькому Сході. Суперечності навколо Тайваню поки що виявилися відтісненими на другий план світової політики, хоча їхній конфліктний потенціал з погляду наслідків для світової економіки може виявитися ще потужнішим. Геополітична конфронтація стала вкрай серйозним чинником дестабілізації світової економіки, що перешкоджає її виведенню на стійку висхідну траєкторію руху.

Очевидно, що для подолання фінансово-економічної невизначеності та прогресу в досягненні Цілей сталого розвитку до 2030 р., проголошених ООН, необхідна потужна інтенсифікація глобальної інвестиційної активності. Обсяг необхідних для цього витрат оцінюють у сотні мільярдів доларів щорічно. Проблема в тому, де знайти джерело інвестицій такого масштабу. Світові ринки адаптуються до жорстких екзогенних умов функціонування, вистоявши в роки пандемії COVID-19 і в шоковому 2022 р., а у 2023 р. показавши деяке зростання. З погляду особливостей і трендів міжнародної інвестиційної активності безпосередній інтерес становлять дані про динаміку дохідності основних видів глобальних активів (табл. 1).

Таблиця 1. Дохідність основних видів глобальних інвестиційних активів за 2020-2023 рр., %

Вид активу	2020	2021	2022	2023
Цінні папери з фіксованою дохідністю	+10,2	-0,8	-14,8	+8,4
Акції компаній, що котируються на фондових біржах	+13,1	+19,3	-18,7	+20,7
Нерухомість	-5,2	+42,5	-28,4	+8,3
Інфраструктурні об'єкти	-8,7	+8,4	-3,7	+2,5
Приватний капітал, або активи, що не котируються на біржах	+0,6	+37,8	-31,7	+33,6
Хедж-фонди	+4,9	+9,6	-3,6	+5,9

Джерело: сформовано авторами за даними [11]

Дані, що наведено в таблиці, наочно демонструють значну крижкість глобальної фінансово-інвестиційної сфери. Деяке поліпшення показників прибутковості активів має скороминущий характер, воно відбувається на тлі попередніх провалів і в кращому разі лише частково компенсує їх. Глибинна причина полягає в тому, що світова економічна система продовжує функціонувати головним чином за рахунок масованого боргового накачування, вливання в неї нових і нових порцій незабезпечених приватних і державних боргів.

Для зниження волатильності та підвищення стійкості глобальної економіки необхідні джерела надійного довгострокового капіталу. Як відомо, такий капітал мають у своєму розпорядженні інституційних інвесторів, насамперед, суверенних та пенсійних фондів. Багато з них давно оперують на глобальному ринку як повноправні та впливові учасники. Якщо перші однозначно належать до розряду державних інвестиційних організацій, то серед других чимало приватних інститутів. Проте оскільки в більшості країн всі пенсійні фонди працюють за суворим законодавством, вони зазвичай класифікуються як публічні фінанси. Пенсійні фонди залишаються найбільшою групою власників глобальних активів, але зараз стикаються з величезними труднощами в підтримці необхідного співвідношення доходів і витрат через швидке старіння населення в найбільш економічно розвинених країнах.

Розглянемо поточні операції останніх років суверенних і пенсійних фондів як основних власників глобальних активів (табл. 2).

Таблиця 2. Обсяги поточних операцій суверенних і пенсійних фондів за 2018-2023 рр., млрд дол.

Рік	Суверенні фонди	Пенсійні фонди
2018	66,4	92,5
2019	95,1	84,8
2020	89,1	83,2
2021	111,1	119,7
2022	155,8	108,8
2023	124,7	80,4

Джерело: сформовано авторами за даними [11]

Очевидно, що інвестиційна активність перших в цілому знаходиться на висхідному тренді, за поточними показниками вони вже обігнали пенсійні фонди. Причина цього, здається, пов'язана з відмінностями в статусі та функціонуванні обох.

Пенсійні фонди мають дуже консервативну інвестиційну стратегію. Їм протидіють будь-які значні ринкові ризики і втрати, оскільки необхідно щорічно генерувати грошовий потік для безперебійних платежів багатомільйонного контингенту індивідуальних клієнтів. Суверенні фонди багатства, відповідно до фундаментальних характеристик свого статусу, не обтяжені такими зобов'язаннями. Ця категорія державних інвесторів функціонально «налаштована» на довгострокові фінансові результати для майбутніх поколінь громадян країни і є безпосередньо підзвітною тільки їх урядам, як показує практика, відчуває себе добре в глобальному нестабільному середовищі.

Маючи мандат вільно розпоряджатися своїми коштами, найважливіші та досвідчені фонди диверсифікували за останні роки свої цілі, напрямки та об'єкти діяльності.

Треба відзначити, що останнім часом спостерігається тенденція до налагодження взаємодії між суверенними та пенсійними фондами.

Спільні інвестиційні проекти дозволяють збільшити загальну суму вкладених коштів, одночасно знижуючи ризики для кожного учасника, а також отримувати додаткові ефекти шляхом поєднання компетенцій та досвіду партнерів.

Інтегральним показником світових економічних позицій різних груп інвесторів є вартість активів під управлінням – (*Assets under Management*). Для компаративного аналізу варто порівняти динаміку зазначених суверенних фондів та їх основні точки зору в категорії інституційних інвесторів - пенсійні фонди. Крім того, нещодавно іноземні аналітичні центри запропонували розглянути інвестиційний потенціал урядів у

розширений спосіб, беручи до уваги також міжнародні резерви, що знаходяться у розпорядженні центральних банків (табл. 3).

Таблиця 3. Вартість активів під керуванням суверенних, пенсійних фондів і центральних банків, трлн дол.

Рік	Суверенні фонди	Пенсійні фонди	Міжнародні резерви центробанків
2018	7,4	17,9	13,4
2019	8,4	19,7	14,0
2020	9,3	21,3	15,1
2021	10,9	23,8	16,2
2022	10,5	22,3	15,5
2023	11,2	23,1	15,4

Джерело: сформовано авторами за даними [11]

Група суверенного багатства неухильно зміцнюється, а пенсійні фонди і центральні банки досягли плато з можливим спадним вектором. Іншими словами, існує тенденція до структурних зрушень світової фінансової системи. В умовах дуже турбулентного ринку суверенні фонди змогли нарощувати активи швидше, ніж інші групи інвесторів.

Проаналізовані дані підтверджують гіпотезу про тенденцію до підвищення ролі державних інвесторів на чолі з їх найбільш ефективною й активною частиною – суверенними фондами.

Зупинимося на деяких структурних аспектах державного інвестування. ООН, ОЕСР та інші міжнародні організації займаються цими питаннями, але в основному на спеціальній основі через деякі значні події. Але це все частіше робиться поглиблено організаціями приватного сектору – глобальними консалтинговими, інвестиційними, пенсійними та страховими компаніями, а також спеціалізованими аналітичними центрами.

Основна причина полягає в тому, що у світі бракує капіталу, здатного забезпечити сталий економічний розвиток як на глобальному, так і на національному рівнях. Джерела ринку нестабільні і близькі до виснаження. Використання боргових інструментів, приватних і державних, для обмеження

обороту просто дозволяє відкладати проблеми. Саме тому приватні фінансові інвестиції, консультативні та управлінські компанії, а також експертні організації зараз приділяють все більшу увагу потенціалу державних інвестиційних інститутів. Завдяки характеристикам фінансування та горизонту довгострокового планування великі суверенні фонди ефективно захищені від ринкових потрясінь та дисбалансів. Стабільність капітальної бази дозволяє досить безболісно поглинати тимчасові фінансові втрати, а потім рясно компенсувати.

Головне – це можливість робити масштабні інвестиції у важливі довгострокові проекти, перспективи та часові рамки яких не очевидні. Такий «терплячий» капітал зараз користується більшим попитом, ніж будь-коли раніше, враховуючи проблеми відновлення та підтримки світової економіки.

Традиційна стабілізація і збереження функцій суверенних фондів на межі ХХ–ХХІ ст. базувалися на екстерналізації частини державних фінансів. Інвестиції були спрямовані в основному в США і країни ЄС. Для національних урядів метою було зберегти і примножити надлишкові доходи бюджету. Паралельно відбувся суттєвий зворотній економічний вплив: транскордонна трансформація значних обсягів капіталу інтенсифікувала глобалізацію світової економіки.

Перекласти фокус міжнародних і вітчизняних проектів на державних інвесторів означає, що їх капітал не «розчиняється» в неймовірно роздуту світову фінансову середовищу, а спрямовується в активи, забезпечуючи модернізацію і диверсифікацію економік різних країн. Вона закладає основу для вирівнювання величезних дисбалансів у світовій економіці, які лежать в основі її нинішнього дисбалансу та конфліктів.

У цій сфері є регуляторна політика. Особливо треба відзначити стимулювання вкладень у проекти сталого розвитку. Багато суверенних фондів переорієнтовують свої інвестиції.

Наприклад, близькосхідні фонди вкладаються в різні проекти, реалізовані в Індії в рамках амбітних національних програм розвитку. Індійські «зелені» енергетичні проекти особливо привабливі. Тому що країні не вистачає внутрішніх ресурсів викопного палива для інтенсивного економічного розвитку, її влада активно сприяє розвитку «зеленої» енергетики. До 2030 року центральний уряд планує створити 450 ГВт нових генеруючих потужностей у цьому секторі і не приховує, що в основному розраховує залучити в країну «терплячий» капітал, тобто іноземні державні фонди [7].

Загалом, сучасні географічні уподобання для інвестування державних коштів – це рух до більш рівномірного розподілу виробничої сили та багатства по всьому світовому простору. Це в кінцевому підсумку сприятиме стійкості світової економіки та підвищенню її динамічної якості. Як тільки вони досягають певної зрілості, деякі державні фонди виходять на світовий ринок приватного капіталу і позичають у нього.

Таким чином, урахування можливостей суверенних фондів інших країн, а у віддаленій перспективі спроба створити власні суверенні фонди повністю відповідає вимогам сучасного часу. Крім того, залучення урядом України авторитетних консультативних та управлінських компанії з метою сприяння вкладенням від зазначених інституційних інвесторів вже зараз потребує відповідної уваги.

Схеми стимулювання інвестицій можуть бути спеціально реструктуровані для сприяння проектам сталого розвитку, наприклад, у рамках рішень щодо розподілу ризиків (державно-приватне партнерство, надання гарантій, страхування). Крім того, інвестиційні стимули в цілому (незалежно від сектора економіки, для якого вони надаються) можуть включати аспекти сталого розвитку, заохочуючи корпоративну поведінку відповідно до ЦСР. Необхідний перехід від стимулів, «заснованих на

місцезнаходження або локалізації», до стимулів, «заснованих на ЦСР», спрямованих на заохочення інвестицій в інтересах сталого розвитку.

Переорієнтація політики стимулювання інвестицій на сталий розвиток може потребувати поступової відмови від стимулів, які можуть мати негативні соціальні або екологічні зовнішні ефекти.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Історія показує, що в переламні періоди розвитку участь держави в економічному житті постійно зростає та підвищується важливість фінансових засобів, доступних для державних органів на різних рівнях: національному, регіональному, міжурядовому. Фактично вони відіграють центральну роль у здійсненні інвестиційного стрибка в нову, більш сталу глобальну економіку майбутнього.

З глобальної економічної точки зору важливо, щоб шляхом виходу на світовий ринок запозичень суверенні фонди частково заповнили там дефіцит надійних боргових інструментів. Таким чином, державні кошти сприяють стабілізації і поглибленню світового фінансового ринку і, в більш широкому сенсі, створенню міжнародної системи сталого розвитку.

Відбувається фундаментальний зсув парадигми державних інвестицій, що відображає необхідність адаптації до нових світогосподарських і геополітичних реалій.

Література

1. Вдовічен А., Вдовічена О. Макроекономічний аспект повоєнного відновлення України. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 1 (10). С. 177-182. URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/321/> (дата звернення: 14.03.2025).
2. Скрипниченко М. І. Макроекономічні оцінки та прогнози повоєнного відновлення економіки України. *Економічна теорія*. 2022. № 2. С. 29–43. URL: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029> (дата звернення: 14.03.2025).

3. Хмарська І., Кучерява К., Клімова І. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1621> (дата звернення: 14.03.2025).

4. Штань М.. Економічна політика стимулювання повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3005> (дата звернення: 14.03.2025).

5. Carape J. Sovereign Wealth Funds 2023. URL: https://static.ie.edu/CGC/2023_Sovereign_Wealth_Funds_Report.pdf (дата звернення: 14.03.2025).

6. Castañeda F., Stanley L., Segovia N. Sovereign Wealth Funds' Investments and Climate Change. *Working paper CIRIEC*. 2024. №6. URL: https://www.researchgate.net/publication/385075728_Sovereign_Wealth_Funds'_Investments_and_Climate_Change (дата звернення: 14.03.2025).

7. Lopez D. SWF 3.0: How Sovereign Wealth Funds Navigated COVID-19 and Changed Forever. *Journal of International Business Policy*. 2022. № 6. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4026109> (дата звернення: 14.03.2025).

8. Summers L. Sovereign Funds Shake the Logic of Capitalism. *Financial Times*. 2007. 30.07. URL: <https://www.ft.com/content/91055003-2d3d-3627-ae9-4365f85c1d91> (дата звернення: 14.03.2025).

9. Потреби України у відновленні оцінюють у 486 мільярдів доларів: оновлений звіт RDNA3. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35306.html> (дата звернення: 14.03.2025).

10. World Investment Report 2024. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024/> (дата звернення: 14.03.2025).

11. 2024 Annual Report. State-Owned Investors Powering through Crises. URL: <https://global-swf.s3.amazonaws.com/file->

uploads/xQampm5YXa4Nx9IPrZCHqitEroWiLwrKKE6YZNOi.pdf (дата звернення: 14.03.2025).

References

1. Vdovichen, A. and Vdovichena, O. (2024). "The macroeconomic aspect of ukraine's post-war recovery", *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka* [Online], vol. 1 (10), pp. 177–182, available at: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/321/> (Accessed 14 March 2025).
2. Skrypnychenko, M. (2022), "Macroeconomic assessments and forecasts of the post-war recovery of Ukraine's economy", [Online], *Ekonomichna teoriia*, vol. 2, pp. 29-43, available at: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029> (Accessed 14 March 2025).
3. Khmarska, I., Kucheriava, K. and Klimova, I. (2022), "Features of the post-war recovery of the economy of Ukraine", [Online], *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 42, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1621> (Accessed 14 March 2025).
4. Shtan, M. (2023), "Economic policy to stimulate post-war recovery", [Online], *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 56, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3005> (Accessed 14 March 2025).
5. Capape, J. (2023), "Sovereign Wealth Funds", [Online], available at: https://static.ie.edu/CGC/2023_Sovereign_Wealth_Funds_Report.pdf (Accessed 14 March 2025).
6. Castañeda, F., Stanley, L. and Segovia, N. (2024), "Sovereign Wealth Funds' Investments and Climate Change", [Online], *Working paper CIRIEC*, vol. 6, available at: https://www.researchgate.net/publication/385075728_Sovereign_Wealth_Funds'_Investments_and_Climate_Change (Accessed 14 March 2025).

7. Lopez, D. (2022), "SWF 3.0: How Sovereign Wealth Funds Navigated COVID-19 and Changed Forever", [Online], *Journal of International Business Policy*, vol. 6, available at: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4026109> (Accessed 14 March 2025).
8. Summers, L. (2007), "Sovereign Funds Shake the Logic of Capitalism", [Online], *Financial Times*, 30.07, available at: <https://www.ft.com/content/91055003-2d3d-3627-aee9-4365f85c1d91> (Accessed 14 March 2025).
9. The official site of Ministry of development of communities and territories of Ukraine (2024), "Ukraine's recovery needs are estimated at \$486 billion: updated report RDNA3", [Online], available at: <https://mtu.gov.ua/news/35306.html> (Accessed 14 March 2025).
10. UNCTAD (2025), World Investment Report 2024, available at: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024/> (Accessed 14 March 2025).
11. Global SWF (2024), "2024 Annual Report. State-Owned Investors Powering through Crises", vol. 1. available at: <https://global-swf.s3.amazonaws.com/file-uploads/xQampm5YXa4Nx9IPrZCHqitEroWiLwrKKE6YZNOi.pdf> (Accessed 14 March 2025).

Стаття надійшла до редакції 14.03.2025 р.